

69-ум сураи Қуръон буда, дар Макка нозил шуда,
аз 52 оят иборат аст.

Ин сура чун сураҳои қаблӣ буда, барои собит кардани имон ва ақида нигаронида шудааст. Инчунин шарҳи қиёмат, даҳшати он, шиддати охират ва хабари оқибати фалокатбори дурӯғпиндоштагони он рӯзро мисли қавми Од, Самуд, Лут(а), Фиръавн ва Нӯҳ (а) зикр гардидааст. Аллоҳтаъоло дар он аҳволи одамони небахту бадбахтро баён кардааст. Аммо меҳвари асосии сура ин исботи сидқи Қуръони азимушшаън, ин каломи Ҳакиму Алим ва пок будани Расулulloҳ (с) аз иттиҳоми аҳли залол мебошад.

Сураи карима бо «қиёмат» оғоз ёфта аҳволи куффор (боварнакунандагони он) ва вақти иқоби аҳли куфр ва инодро дар он рӯз хотиррасон мекунад. Баъдан шарҳи аҳволи ашъи олам - осмону замину кӯҳҳо дода мешаванд. Аз лаҳзаи тақсими номаҳои аъмол ва намуду сурати чеҳраи номагирон низ хабар дода мешавад. Дар ин сура гуфта мешавад, ки фиристодаи Худо (с) ба амонат хиёнат накарда, ҳама ояҳои нозилшударо бе каму кост ва бе илова ба мардум расонидааст. Дар охири сураи карима гуфта мешавад, ки Қуръон барои муъминон раҳмат ва барои кофирон ҳасрат аст.

Инак тарҷума ва шарҳу эзоҳи оёти сураи «Ҳоққаҳ» ба маърази шумо хонандагони гиромӣ иншоаллоҳ пешкаш мегардад:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллаҳи-р-Раҳмани-р-Раҳим

*Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону
бениҳоят бораҳм аст.*

الْحَاقَّةُ

Ал-ҳаққаҳ. 1.

1. Қиёмат! (Рӯзи даҳшатнок).

Ал-Ҳоққаҳ яке аз номҳои қиёмат аст. Ягон шакку шубҳа нест, ки дар он рӯз ҳақиқати ҳама кор ба маънои томаш зоҳир ва ваъдаву ваъид дар он рӯз амалӣ мешавад. Хонандаи ин оя аз рӯйи

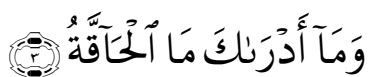
тафаккур даҳшатҳои он рӯро дарк месозад. Ин аст, ки қиёмат ва кори онро ба ояи зер азим шуморидааст.

Ма-л-ҳаққаҳ. 2.

2. Чист он қиёмат?

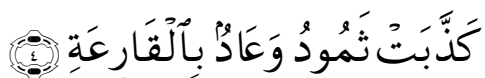
Ин такрор ба хотири ёдрас кардани бо азамат будани он рӯз аст. Дар оя исми зоҳир дар ҷойи исми замири омадааст. Ин барои зиёдати таъзими ӯст. Вагарна мешуд, ки Аллоҳтаъоло (Алҳоққату мо ҳияҳ) гӯяд кифоя буд.

Ва ма адрока ма-л-ҳаққаҳ. 3.

3. Ва (ай Муҳаммад) туро чӣ дононд қиёмат чист?

Яъне он Ал-ҳоққаҳ шайъи бузург аст ва онро ба пуррагӣ дарк намудан имконнопазир аст. Эй Муҳаммад (с) ту қиёматро бо аҳволу бузургию сахтиву изтиробу даҳшаташ, надидаи аз кучо медонӣ, ки чист Ал-ҳоққаҳ? Яъне бо сурати аслиаш қиёматро ҳеҷ тасаввуру хаёл фаро гирифта наметавонад. Бо вучуди он ки Аллоҳтаъоло зикри қиёматро дар Қуръони худ ба ҳама сураташ баён месозад, касоне ёфт мешаванд, ки он рӯро чуноне, ки дар ояи зер зикр мешавад такзиб мекунанд, ва ҳатто парвои чунин рӯзи ҳавлноқ ҳам надоранд.

Каззабат Самуду ва Ёадуи би-л-қориъаҳ. 4.

4. Кабилаи Самуд ва Од он қиёматро дурӯғ шумориданд,

Фа амма Самуду фа уҳлику би-т-тоғияҳ. 5.

5. аммо қавми Самудро бо наъраи тунд ҳалок карда шуд,

Самуду қавми ӯ дар замони ҳазрати Солеҳ (а) дар шаҳри Ҳиҷоз дар Водийюл-қуро гуфтани макон сукунат доштанд. Чун онҳо қиёматро инкор карданд ба ғазаби Худо гирифтор шуданд. Сабаби ҳалоки онҳо туғени онҳо буд, ки ба насиҳатҳои пайғамбари замонашон гӯш надоданд, уштури (муъҷизаи) Солеҳ (а)-ро, ки ба

амри Аллоҳтаъоло ба вучуд омада буд куштанд. Дар натиҷа ҳамаи онҳо бо як наъраи Ҷабраил (а) ба ҳалокат расиданд. Сабаби ҳалоки қabilaи саркаши дигарро ояти зер эзоҳ медиҳад.

وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ۖ

Ва амма Ёāдун фа уҳлику би риҳиñ сарсарин ъāтияҳ. 6.
6. аммо қabilaи Одро бо боди сахти азҳадгузашта ҳалок карда шуд.

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَنِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا

صَرَعَى كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ ۚ

Саххараҳā ъалайҳим сабъа лайāли-в ва љамāнията аййāмин ҳусуман фа тара-л-қавма фўҳā саръā ка аннаҳум аъҷāзу нахлин ховияҳ. 7.

7. Худо он боди ниҳоят наҳси аз бех канандаро бар (қавми) Од ҳафт шабу ҳашт рӯз баргумошт. Пас, қавм(-и Од)-ро дар он рӯз (агар мебудӣ) бар Замин афтода медидӣ, гуё онҳо танаҳои дарахтони хурмои пӯсидаанд.

Қabilaи Одро Аллоҳтаъоло бо шамоли сахти Дабур, ки абрҳоро барои резонидани борон ҳаракат медиҳад ва суръаташ бениҳоят зиёд аст, илова бар ин шадидан хунук буд ба ҳалокат расонид. Он замон бод чунон тунд вазид, ки ихотаи санҷиши он аз имкон берун буд. Ровиёни ахбор гуфтаанд, ки ҳар бод ва ҳар боронро ҳадду андозаест, магар боди қавми Од ва борону тўфони қавми Нўҳро. Зеро ин боду борон ҳеҷ роҳи пешгирӣ надоштанд. Он бодро 7 шабу 8 рӯз Аллоҳтаъоло бар қавми Од мусаххар гардонид. Он рӯзҳо рӯзҳои наҳсу шум ҳисобида мешуд. Агар, он вақт ҷасадҳои қавми Одро ҳисоби дидан мебуд, медидӣ бар Замин афтода, танаи дарахтони хурмоҳои дарун пӯсидаи бар хок афтидаро мемонданд. Муфасссирон гуфтаанд, ки шамол сари қавми Одро аз танашон ҷудо карда буд, онҳо мисли хурмои пусида буданд, он бод аз суроҳии гардани онҳо даромада, аз қафояшон мебаромад ва бардошта бар заминашон мезад. Ин ҳама азоби шадид аз сабаби фармон нобардории онҳо буд. Хулоса, Аллоҳ таъоло дергиру сахтгир аст, вақто, азоби худро фиристад дигар роҳи гурез нест.

Фа ҳал таро лаҳум-м миъ бақияҳ. 8.

8. Пас, оё ҳеч боқимондае аз онҳоро мебинӣ?

Худованд чунин балое сари онҳо овард, ки аз онҳо нишоне боқӣ намонд. Аз аввал то охир ҳама ба ҳалокат расиданд. Ин аст сазои дурӯғшуморандагони қиёмат.

Қиссаи қавми Од ба таври мухтасар ба шумо хонандаи азиз пешкаш мешавад:

Ин қавм лаблаби баҳр кӯчида дар ҷойҳои қумистони Аҳқоф гуфтани мавзеи байни Яман ва Ҳазарамавт зиндагонӣ мекарданд. Онҳо ниҳоят баландқомат, қавиҳайкал ва боқувват буданд. Гоҳо мегуфтанд оё аз мо пурзӯртар касе ҳаст? Асосан дар хаймаҳо зиндагӣ мекарданд. Агарчи ба тану ҷусса бузург буданд аммо ақли кам доштанд ва буту санамро парастида бо қавмҳои ҳамсоя доимо дар ҷангу низоъ буданд. Худованд бо мақсади ҳидояти онҳо Ҳуд (а)-ро аз байнашон пайғамбар интихоб намуд. Вале онҳо ба пурқуввати хеш мағрур шуда, ӯро писанд накарданд ва даъваташро нодида гирифтанд. Ҳарчанд фиристодаи Худо ҷаҳду кӯшиш намуд ҳама бар абас рафт. Ҳазрати Ҳуд (а) аз ҳидоят ёфтани ин қавм умедашро канд ва таъкидашон намуд, ки бо ин рафторашон ба азоби Аллоҳтаъоло гирифтор хоҳанд шуд. Пайғамбари Худо интизор буд, ки оқибати кори ин қавми худношинос чӣ хоҳад шуд. Даре нагузашта боронгарӣ қатъ ёфта, хушсолӣ сар шуд. Мардум назди ҳазрати Ҳуд (а) омада ҳақиқати ҳол пурсиданд. Дар ҷавоб гуфт: “Худо бар шумо ғзаб кард, агар ба ӯ имон оред аз шумо розӣ гашта, аз осмон барои шумо борон мефиристад. Ва ба қуввататон қувват зам менамояд.” Ҷойи он ки аз ин гуфта панд гиранд, фиристодаи Худо (а)-ро масхара намуда, пайи кори худ рафтанд. Офати хушсолӣ авҷ гирифт. Ҳар дарахту зироъате, ки доштанд ҳама хушку хазон гардид. Як рӯз ғайри чашмдошт осмонро абр фаро гирифт. Қавми Од акнун борон меборад гуфта ҳама аз хурсандӣ ба кӯчаҳо баромаданд. Ғайри интизор ногаҳон ҳаво тағйир ёфт ва шамоли саҳт вазид. Ҳама аз хунукӣ дар ларза даромада, баргашта ба хаймаҳояшон ворид шуданд. Боди тунд хаймаҳоро аз Замин канда, дар ҳаво бардошт. Барои наҷоти хеш чораҳо андешиданд, вале ҳайҳот, суде набахшид. Ҳама ончи барои паноҳ ёфтан аз бод болои худ партофтанд ҳамаро канда бурд. Бод аввал либосҳои онҳоро аз

танашон берун кард. Ба тадриҷ пӯсти бадани онҳоро канда, партофтан гирифт. Баъд аз 7 шабу 8 рӯз бод аз маҷрои худ боз монд. Аз онҳо касе зинда намонда буд. Ба назари ҳама онҳо ба мисли танаи пӯсидаи дарахти хурмо метофтанд.

Қиссаи чунин шахсони саркашро бори дигар ояти зер эзоҳ медиҳад.

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَةُ بِالْحَاطَةِ ۝ ٩

Ва ҷаа Фиръавну ва ман қаблаҳу ва-л Муътафикату би-л-хотиаҳ. 9.

9. Ва Фиръавн ва ононе, ки пеш аз вай буданд ва чаппакардашудаҳо низ гуноҳ карданд.

Ба тақдири илоҳи Фиръавни ҷабркунанда ба дунё омад ва пеш аз Фиръавн дигар золимон низ омада буданд, ки мисли Фиръавн дар гуноҳ кардану ба расулони Аллоҳ осӣ шудан монандӣ доштанд. Ҳатто бадтар аз онҳо буданд. Онҳо насиҳати расули Аллоҳро нашонданд. Аллоҳ таоло онҳоро ба азобҳои гуногун гирифтор кард. Фиръавнро ба дарё ғарқ намуд, қавми Лут (а)-ро аз рӯи феъли хатокардашон ба азоби махсус гирифтор сохт. Яъне, диёри онҳоро Ҷабраил (а) ба амри Аллоҳтаоло бар ҳаво бардошту сарозер афканд, ҳамаи он қавм ҳалок шуданду дар баробари қудрати Илоҳӣ чизе карда натавонистанд.

فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً ۝ ١٠

Фа ъасава расула Раббихим фа ахазаҳум ахзата-р-робияҳ. 10.

10. Пас, фиристодаи Парвардигорашонро нофармонбардорӣ карданд, пас, Аллоҳ онҳоро сахт фуру гирифт.

Он бадбахтон (Фиръавну пайравонаш) ҳазрати Мӯсо (а)-ро нофармонбардорӣ карданд. Қавми Лут (а) низ Лут (а)-ро итоат накарданд. Хулоса, ҳар ду гурӯҳ назди Худо осӣ шуданд, пас Худованд ононро бо чунин азобе гирифт, ки дар шиддату сахтӣ аз азобҳои пешиниён зиёда буд. Зеро ин ду гурӯҳ гуноҳҳои сахт ва ҷинойтҳои вазнин содир карда буданд.

Шарҳи мухтасари қиссаи Фиръави ва қавми Лут (а) ин аст:

Фиръавн дар замони қадим унвони подшоҳони Миср буд. Аммо Фиръавне, ки дар Қуръон зикраш ҳаст, онест, ки дар замони ҳазрати Мусо (а) ҳокимӣ мекард. Ӯ даъвои худой ҳам карда, ба

гуноҳҳои зиёде даст зад. Аллоҳтаъоло барои ҳидояти Фиръавну қавмаш Мусо (а) ва Ҳорун (а)-ро ба сифати пайғамбар фиристод. Аммо онҳо имон наоварданд. Ин қисса дар бисёр сураҳои Қуръон таъкидан зикр мегардад. Қиссаи ӯ дар ин сура бисёр кӯтоҳ омадааст. Шояд аз ин хотир бошад, ки арабҳо ин саргузаштро хуб медонистанд ва бо андак ишора хуб дарк мекарданд, ки сухан дар бораи чӣ меравад. Оқибат Фиръавн ва пайравонашро Аллоҳтаъоло дар дарёи Нил ғарқ карда ҳалок намуд.

Ал - Муътафикот қавми ҳазрати Лут (а)-ро гӯянд. Ин қавм чандин гуноҳу ҷиноятҳо аз қабили роҳзанӣ, хиёнат, даъвати ҳамдигар барои содир кардани гуноҳ ва дигар гуноҳҳоро содир карданд. Аммо гуноҳи аз ҳама вазнин ва нангин, ки бори аввал дар таърихи башарият аз онҳо оғоз ёфт ин алоқаи ҷинсии мард бо мард ё ба ибораи дигар гӯем ливотабозӣ (ҳомосексуализм) буд. Аллоҳтаъоло Лут (а)-ро ба онҳо ба сифати пайғамбар фиристод, ки ба роҳи рост даъваташон намуда, аз ин корҳои зишт онҳоро, манъ намояд. Аммо онҳо аз аъмоли ношоистаи худ даст накашиданд. Аз таҳдиди пайғамбар (а), ки ба онҳо мегуфт: “Худо бар сари шумо бало меорад”, парвоя надоштанд ва ҳамчунон дар ғафлат боқӣ монданд. Мегуфтанд: “Эй Лут, агар сухани ту рост бошад азоби Худоро биёр”! Лут (а) аз ҳидоят ёфтани онҳо ноумед шуда, ба ибодати Худои худ машғул гардида, дуъо мекард. Муноҷоти ӯ (а) ба даргоҳи Худованд иҷобат шуд. Дар он ҳангом се нафар ҷавонмарди зебо ба хонаи Лут (а) дар сифати шахси меҳмон дар омаданд. Пайғамбари Худо, ки одати қавмашро медонист, хавотир шуд, ки беҳаёие аз онҳо сар назанад. Ба худ андеша мекард, ки кош меҳмонон ханӯз қавм хабар наёфта аз хона тезтар берун раванд. Аммо меҳмонон баръакс ҳоли ӯ (а) хотирҷамъ буданд ва нияти рафтан, ҳам надоштанд. Омадани меҳмононро ба ҷуз худи пайғамбар (а) ва завҷаш касе намедонист. Ба расидани шаб қавми осӣ низ расиданд. Лут (а) ба худ гуфт, ки ба онҳо кӣ хабар дода бошад? Дид, ки завҷаш дар ҷойи худ нест. Донист, ки хабаркашӣ кори ӯст. Лут (а) он қавми бадкорро манъ карданӣ шуда, ба онҳо гуфт: “Аз раъйи хеш баргардед, охир барои ин кор занҳо ҳастанд, аз Худо битарсед, меҳмонони маро озор надихед, маро назди онҳо шарманда масозед, охир шумо ақл доред ё не?”. Онҳо бошанд ба зораву илтиҷои ӯ (а) аҳамияте намода гуфтанд: “Ту худат хуб медонӣ, ки мо ба занҳо он қадар сари хуш надорем ва моил ҳам нестем. Мақсади омадани моро худ хубтар медонӣ, меҳоме бо ин ҷавонҳо

алоқаи чинсӣ анҷом диҳем”. Лут (а) худро надомат кард, ки кош меҳмононро дар ҷойи боваринок пинҳон мекардам ва орзу мекард, ки э кош Худо нерӯям меод то ин бадбахтонро аз по мезадам. Ў ҳайрон буд, ки барои ҳимояи меҳмононаш чӣ кореро сомон диҳад. Меҳмонон ба ӯ назар карда гуфтанд: “Эй Лут осуда бош, ки мо фариштагони худоем, ба сӯйи ту фиристода шудаем ва ба мо ҳеҷ зараре нахоҳад расид”. Дар ин ҳол якбора дар ба суръат кушода шуд ва он бадбахтон намудор шуданд. Ҳазрати Ҷабраил (а) фаврӣ сӯйи онҳо амале кард, дарҳол нобино шуданд. Ҳамдигарро задаву кӯфта ва афтону хезон аз хона берун рафтанд. Фариштаҳо ба Лут (а) маслиҳат доданд, ки бегоҳ аҳли оилаи худро ҳамроҳаш гирифта аз шаҳр берун равад ва ҳангоми рафтан ба қафои худ нигоҳ накунад. Агар касе ба қафо назар андозад мустаҳиққи азоб хоҳад гашт - гуфта, таъкид намуданд. Субҳи барвақт ҳазрати Ҷабраил (а) қавми Лут (а)-ро, ки дар панҷ ва ба ривояте дар ҳафт шаҳр сукунат доштанд бо шаҳрашон рӯйи қаноти худ ба Осмон бароварда, ба поён сарозерашон намуд. Аз ин ки чаппагардон карда шудаанд, онҳоро "муътафикот" гуфтаанд. Ҳамаи онҳо яке намонда ҳалок шуданд. Завҷаи Лут (а) аз боиси хиёнаташ дар он ҳисоб буд. Ҷойи чаппашудаи онҳо ба кӯли об табдил ёфт. Бинобар ҳикояти уламои киром он ҷоро альён "Баҳри мурда" ном доданд. Ҳар ки амри Худоро ба ҷо наовард сазою ҷазояш ҳамин аст. Ин қисса барои ҳар як соҳибқал дарси ибрат аст.

Ин буд ба таври мухтасар қиссаи Фиръавн ва қавми Лут (а). Барои пайдо кардани маълумоти муфасссал ба китобҳои қисаси саҳеҳ муроҷиат шавад.

إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ

Иннā ламмā тaгa-л-мāу Ҳамалнāкум фи-л-ҷāрияҳ. 11.

11. Ҳамоно, вақте ки об аз ҳад гузашт, шуморо бар киштии равон савор кардем,

Ин ояи карима ишора ба тӯфони ҳазрати Нӯҳ (а) аст.

Яъне ҳар вақто тӯфони об болои тамоми заминро мепӯшид, мо барои наҷоти аҷдои шумо онҳоро дар киштӣ бо ҳамроҳии ҳазрати Нӯҳ (а) савор кардем, то хушк шудани об ва намоён шудани аввалин нишонаҳои Замин киштӣ болои об бо иродаи Худо шино намуд...

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا أُذُنٌ وَاعِيَةٌ ﴿١٢﴾

**Ли начъалаҳа лакум тазкирата-в ва таъияҳа узуну-в
вāъияҳ. 12.**

**12. то ин ҳодисаро барои шумо панде бигардонем ва гӯиши
ёддорандае онро ёд дорад.**

Аллоҳтаъоло дар ин оят фармудааст, ки мо ин ҳодиса, яъне боқӣ мондани аҷдоди шуморо барои панд ва ибрати шумо зикр кардем, яъне онҳое, ки ба ҳазрати Нӯҳ (а) гаравиданд амон ёфтанд ва аммо онҳое, ки ўро такзиб намуданд, таҳти интиқоми Парвардигор қарор гирифта, ҳама ҳалок шуданд. Ин гуна пандро, гӯшҳое, ки аз панди шунидаашон баҳра мебаранд, дар ёд нигоҳ медоранд. Зикри ин қисса дар ин ҷо ҳамчу заҷр, то ки ба онҳо иқтидо ва дар маъсият пайравӣ накунанд оварда шуд. Аммо азобу уқубате, ки гунаҳкорон дар ин дунё кашиданд, дар пеши азоби рӯзи охират ҳеҷ аст.

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾

Фа изā нуфиха фи-с-сӯри нафхату-в вāҳидаҳ. 13.

**13. Пас, ҳар вақто ки дар Сур як бор дамида шавад,
Ҳар вақто ки ҳазрати Исрофил (а) як бор барои ҳалоки
мардум ва харобии дунё дар сур бидамад, ки онро "нафҳаи ўло"
гӯянд:**

وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾

**Ва ҳумилати-л-арзӯ ва-л-ҷибāлу фа дуккатā дакката-в-
вāҳидаҳ. 14.**

**14. ва Замин ва кӯҳҳо бардошта шаванд, пас, ҳар дуру ба як бор
кӯфта шаванд.**

Дар он рӯзи сур дамидан заминро кӯҳҳо боло бардошта мешаванд ва баъзеашон ба баъзеи дигар кӯфта мешаванд, онҳо майда - майда мегарданд. Кӯҳҳо ба мисли пашми кӯфташуда дар ҳаво парвоз мекунанд. Замин ниҳоят тахту ҳамвор мегардад...

فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾

Фа явмаизи-в вақаъати-л-вāқиъаҳ. 15.

15. Пас, қиёмат он рӯз ҳақиқатан ба вуқӯъ ояд.

Яъне дар он рӯз "қиёмати кубро" ва "амри азим" пайдо бигардад, ки он ҳардуи зикршуда аз нишонаҳои рӯзи қиёматанд...

وَأَنشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾

Вайшаққати-с-самъу фа ҳия явмаизи-в-ваҳияҳ. 16.**16. Пас, он рӯз Осмон суст шуда, шикофта шавад.**

Дар он рӯз намуди осмон аз даҳшати қиёмат тағйир ёфта шикофта мегардад. Аз устувориву оромии он нишоне боқӣ намонда суст, мулоим, камқувват шавад.

وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَتَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَنِيَةٌ ﴿١٧﴾

Ва-л-малаку ʔалā арҷāиҳā. Ва яҳмили ʔарша Раббика фавқаҳум явмаизин ʕамāнияҳ. 17.**17. Ва фариштагон бар канорҳои Осмон бошанд. Ва он рӯз ҳашт нафар (фаришта) Арши Парвардигори туро болои ҳеи бардоранд.**

Яъне Арши Парвардигорро дар он рӯз ҳашт фаришта ё ҳашт хел фаришта бардошта меистанд. Инсон Аршро бо ном медонад, ҳақиқати он ҷуз ба Худованд ба каси дигар маълум нест. Ё мурод аз Арш иззату султони молики мутлақ аст? Ибни Аббос гуфта, ки мақсад аз ҳашт, ин ҳашт саф малоика аст, ки ҷуз Худо ададашонро касе намедонад. Мумкин аст, ки Арш Арши аъло бошад ё Арше, ки барои фасли қазо дар замини маҳшар ниҳода мешавад. Валлоҳу аълам.

Ривоят аст, ки алҳол бардорандаи Арши Раҳмон 4 фариштааст ва дар он рӯз 8-нафар хоҳанд шуд. Ба ҳар тақдир:

يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَىٰ مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾

Явмаизин туъразуна лā тахфā минкум хофияҳ. 18.**18. Он рӯз шумо пеш оварда мешавед, аз ҳоли шумо ҳеҷ сире пинҳон намонад.**

Дар он рӯзи пуризиҷиб аз барои ҳисобу қазо шуморо ба назди Моликул мулук арз карда мешавад. Аз Аллоҳ ҳеҷ сирру асрори шумо махфӣ намонад. Зеро Ӯ таъоло олиму огоҳи сир ва зоҳиру ботинҳост. Дар он рӯз одамон ба тоифаҳо ҷудо карда шаванд.

فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَآؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَهٗ ﴿١٩﴾

**Фа амма ман утия китабаҳу би яминиху фа яқулу
ҳаумуқрау китабияҳ. 19.**

19. Аммо он касеро, ки китобааш ба дасти рости ӯ дода шавад,
гӯяд: «Бигиред, номаи аъмоли маро бихонед,

إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلْقٍ حِسَابِيَهٗ ﴿٢٠﴾

Инни ҷананту анни мулақин ҳисабияҳ. 20.

20. ҳамоно, ман мӯътақид будам, ки ба ҳисоби худ рӯбарӯ хоҳам
шуд».

Касеро, ки номаи аъмолаш ба дасти рости ӯ дода мешавад аз ҷумлаи баргузидагон буда, аз рӯи ҳаяҷону хурсандӣ ба атрофиёнаш мегӯяд, ки бигиред китоби маро бихонед. (Зеро ӯ яқин донист, ки аз зумраи наҷотёфтагон аст) Боз ӯ мегӯяд, ки ман гумони хуб доштам, ки ба ҳисоби аъмоли худ рӯ ба рӯ хоҳам омад, ин рӯзи ҳисобу ҷазоро интизор ҳам будам. Аз ин хотир аъмоли солеҳи худро барои ин рӯз омода сохтам. Муъмину мусулмон ба Парвардигори худ гумони нек дорад ва мекӯшад амалҳояш хуб бошанд.

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ﴿٢١﴾

Фа ҳува фи ӯшати-р-роъияҳ. 21.

21. Пас, он шахс дар зиндагонии писандида бошад,

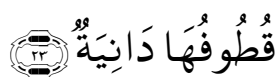
Чун муъмин номаи аъмолашро ба дасти росташ гирифт, ӯ ба зиндагӣ сазовор мешавад, ки аз он розӣ ва шодмон аст. Зеро онҳо соҳиби айшанд, ҳамеша саломат буда, бемор намешаванд, намемиранд, бонеъматанд ва дасти камро намебинанд. Зеро:

فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾

Фи Ҷаннатин ъāлияҳ. 22.

22. дар Биҳишти олӣ,

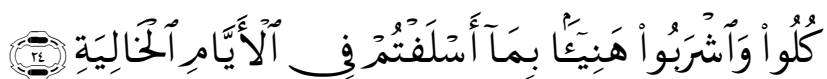
Чунин шахсон дар ҷаннат, ки мартабаи олию қадри баланд ва қасрҳои бошукӯҳ дорад, ҷой мегиранд:...

Қутуфуха дāнияҳ. 23.

23. ки меваҳои он (Ҷаннат) наздик аст.

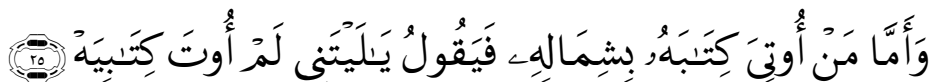
Яъне меваҳои ҷаннат ба ҷаннатиён басо наздик аст, ки нишаста, ба паҳлӯ ва дар кадом ҳолате, ки бошанд барояшон дастрасанд. "Қутуф" ба маънои чидани меваҳо низ омадааст. Дар ривоят ҳам омада, ки чи нишаста, чи ба паҳлузада хулоса, дар ҳама ҳолат барои ҷаннатиён чидани меваҳои ҷаннат осон аст. Ин маънои онро дорад, ки барои ҷаннатиён машаққат нест. Ба ҷаннат ворид шудан замон ба онҳо бигӯянд:...

Кулу ва шрабу ҳанйам би мā аслафтум фи-л-аййāми-л-хōлияҳ. 24.

24. Ба онҳо гуфта шавад: «Ба сабаби он чӣ дар рӯзҳои гузашта (амали солеҳро) пеш фиристода будед, гуворо бихӯреду бинӯшед».

Хизматгори ҷаннат ашхоси ба он мушаррафшударо гарм истиқбол намуда ба онҳо мегӯянд, ки аз ҳар таъоми лазиз ва шарбати гуворое, ки меҳоҳед бихӯред ва бинӯшед зеро онҳо аз зарару озор барои шумо дур ҳастанд ва онҳоро ба ивази амалҳои солеҳе, ки карда будед, аз қабилӣ намозу рӯзаву ҳаҷҷу закоту эҳсону хайру садақа ва ғайра Худованд барои шумо арзонӣ фармуд. Яъне шумо дар дунё ба ин корҳои писандида, машғул будед, имрӯз ин подоши писандида яъне ҷаннату неъматҳои он насиби шумо бошанд.

Ва амма ман утия китабаҳу би шимāлиҳи фа яқулу йā лайтану лам ута китабияҳ. 25.

25. Ва аммо шахсе, ки номаи аъмолаш ба дасти чапаш дода шавад, гӯяд: «Эй кош, номаи аъмол ба ман дода намешуд».

Ба дасти чап додани китоб ин аломати бадбахтии ўст. Бинобар ин чунин шахсро навмедӣ фаро гирифта орзу мекунад, ки э кош китобам ба ман дода намешуд. Зеро ў хуб медонад, ки китоби аъмоли вай аз амалҳои бад пур аст ва гирифтани нома ба

дасти чап башорат аст аз нори (оташи) ҷаҳаннам, ки барои ӯ зиндони абадист. Ва боз гӯяд:

وَلَمْ أَذْرِ مَا حِسَابِيهِ ﴿٢٦﴾

Ва лам адри м̄ ҳисāбияҳ. 26.

26. ва намедонам, ки ҳисоби ман чи мешавад,

Ва ӯ мегӯяд кош намедонистам ҳисобам чӣ мешавад. Ҳатто орзу мекунад, ки кош ҳисобу китоб ва мабъус (аз нав зинда) намешудам, балки чунон несту нобуд мегардидам, ки аз назар ва ёдҳои мардум фаромӯш мешудам. Аммо ҳайҳот ин пушаймонӣ суд надорад.

يَلَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾

Й̄а лайтаҳ̄а к̄анати-л-қоз̄ияҳ. 27.

27. Эй кош марг охирунандаи кори ман мебуд.

Ҳасрат мекунад, ки кош марг охирин лаҳзаи мавҷудияти ман мебуд ва дигар аз нав зинда намешудаму ин ҳисобу иқобу шармандагиро намедидам. Он лаҳза, ки дубора мавтро орзу мекунад, дар вақти зинда буданаш онро ба ёд ҳам намеовард ва онро макрӯҳ медонист. Вале азоби қиёмат ӯро чунон ба таҳлука овардааст, ки аз нав марг ва ба кулӣ нестшавиро орзу мекунад. Аммо дар он рӯз дигар кӣ ба доди ӯ мерасад? Ҳеҷ кас!

مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَةَ ﴿٢٨﴾

М̄а агн̄а ʔанн̄и м̄алиях. 28.

28. Моли ман маро ҳеҷ нафъ накард.

Ба ҳасрат мегӯяд, ки он моле ки дар дунё барои дафъи азоби Худо ҷамъ карда будам ба ман нафъе набахшид ва баръакс аз ман зойил гардида, дур шуд.

هَلَاكَ عَنِّي سُلْطَانِيَةَ ﴿٢٩﴾

Ҳалака ʔанн̄и султ̄онияҳ. 29.

29. Ҳалок шуд аз ман подшоҳиям!».

Мегӯяд, ки салатанату обрӯву мансабам ба боди фано рафт. Ҳеҷ яке аз молу ҷоҳу ҷалолу лашкару қуввату қудратам ба ман суде набахшид ва ёвару мададгори ман нагардид. Ҳамин тавр

инсонии шақӣ (бадкор) хору зор аст ва илова бар ин аз сӯйи Аллоҳтаъоло ба фариштагон амр мешавад, ки:...

خُذُوهُ فَغُلُّوهُ

Хузӯху фа гуллӯх. 30.

30. Гуфта шавад: «Гиред ӯро, пас кишанг кунед вайро!»

Пас, ба дасту пояш аз занҷирҳо кишангу завлона зада мешавад. Ба гарданааш низ занҷир баста, пойҳояшро ба он маҳкам мебандад ва фариштагон интизори амри навбатии Аллоҳтаъоло мешаванд дар он асно фармон мешавад, ки...

ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ

Ќумма-л-Ҷаҳима саллӯх. 31.

31. Баъд аз он ӯро дар Ҷаҳаннам андозед -

Фармони навбатии Худованд ин мешавад, ки ин бадбахтро ба оташи ҷаҳаннам андозед ва амри дигар ин аст, ки...

ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ

Ќумма фи силсилатин заръуха сабъӯна зирӯъан фаслукух. 32.

32. ва ӯро дар занҷире дароред, ки масоҳати он ҳафтод газ бошад!»

Баъд аз Раббулҷалил нидо расад, ки ӯро (гунаҳкорро) дар занҷире, ки дарозии он 70 газ ба гази фариштагон аст андозед. Андохтан чунон аст, ки аз дубураш дароварда аз ҳалқаш бароварда мешавад. Баъд аз он пойҳояшро ба пешонааш ҷамъ карда мешавад. Наъзубиллоҳ аз ин азоби шармовар.

Ин баёни азоб буд акнун боз сабаби азоб дар оятҳои зер баён шудааст:

إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ

Иннаҳу кона ла юъмину биллаҳи-л-Ъаъим. 33.

33. Ҳаройина, ин кас ба Аллоҳи бузург имон наоварда буд -

Ин ҳама азобҳо ба сабаби он буд, ки ин инсон ба ваҳдонияти Ӯ таъоло бовар надошт, ки ин азимтарини гуноҳу қавитарин сабаби азоб аст, бар замми ин кофир ҳам буд. Он чи ки расули

Худо (с) аз Ҳақ мегуфт, ҳамаро рад карда тақиб менамуд. Пас гирифтори чунин азоб шуд, одати дигаре, ки сабаби азоби чунин шахс шудааст ояти зер баён мекунад:....

وَلَا تَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣٤﴾

Ва лā яҳуззу ъалā таъāми-л-мискīн. 34.

34. ва мардумро бар таъом додани мискин тарғиб намекард.

Шахсе, ки ба чунин азобҳо гирифтор мешавад одаташ ин будааст, ки на худааш майли таъом додани мискинонро дошт ва на дигаронро ба ин кор тарғиб мекард. Бо далолати ояти мазкур агар касе ба тарғибу ташвиқи дигарон барои таъом додани мискинон машғул набошад ба ин ваъид гирифтор аст. Агар касе аз моли худ таъом надихад, ё фарзу воҷибро адо накунад ҳолаш чӣ мешавад? Аз мазмуни ин оя мартабаю мақоми бечора ва мискин назди Худованди меҳрубон маълум гардид. Ояи мазкур ба соҳибони мол як ҳушдори қатъӣ аст. Агар як сабаби азобашон беимониашон бошад аз тарафи дигар ҳаққи фақиру камбағалро надонистану ба онҳо хайру саховат накардан сабаби дигар шудааст.

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَهُنًا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾

Фа лайса лаҳу-л-явма ҳāхунā ҳамīм. 35.

35. Пас, ўро имрӯз дар он ҷо хешованди наздике нест.

Албатта, дар ин дунё ашхоси дорои чунин сифатҳои разила таъа бар мол, ёру дустону ақрабо ва авлоду тарафдоронашон мекунад. Чунки дар ин дунё аз онҳо кӯмаки дилхоҳ ёфта метавонанд. Аммо дар охираш ин хел ёваронро пайдо карда наметавонад, ки ба кӯмакашон шитобон биёянд, балки ҳама аз ӯ гурезон мешаванд, то аз онҳо чизе напурсад. Чунки онҳо ҳам бо кори худ овораанд. Оё барои чунин шахсони маъишатпараст дар охираш ҳам таъоми дилхоҳашон ҳаст? Инро ояти зер эзоҳ медиҳад:

وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينَ ﴿٣٦﴾

Ва лā таъāмун иллā мин гислīн. 36.

36. Ва мар ўро таъом нест, магар аз гислин (зардоб),

Дар ҷаҳаннам барои онҳо таъоми гуворо нест. Дар таъоми чунин шахс бо ҳама талхию бадтаъмию бадбӯи боз чирку зардобӣ

аҳли нор омехта аст. Чӣ бад таъоми ғализаст он таъом! Аз чунин хорӣ Худо паноҳ диҳад.

لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ ﴿٣٧﴾

Лā яъкулухӯ илла-л- хотиу́н. 37.

37. ки нахӯранд онро магар гунаҳкорон.

"Хотӣ" касеро гӯянд, ки қасдан, гуноҳ мекунад. "Мухтӣ" он касе аст, ки гуноҳ аз ӯ на қасдан балки ногаҳон сар мезанад. Он чирку зардоби ҷароҳатҳои дӯзахиёнаро ба ҷуз аз гунаҳгорони хатокор каси дигар намехӯрад, чунки онҳо муртакиби ҷурму исёну хатоҳо ҳастанд.

Худованди мутаъол аҳволи суъадо яъне саодатмандон ва ашқие, яъне бадбахтонро дар оятҳои қаблӣ баён намуд. Дар ояи баъдӣ ба бузургии Қуръон, ки аз ҳузури Худ ба пайғамбари маҳбуби Худ - ҳазрати Муҳаммади Мустафо (с) нозил кардааст Аллоҳтаъоло қасам ёд кардааст.

فَلَا أَقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾

Фа лā уқсиму би мā тубсирӯн. 38.

38. Пас, қасам меҳӯрам ба он чӣ мебинед –

وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾

Ва мā лā тубсирӯн. 39.

39. ва ба он чи намебинед,

Аллоҳтаъоло зимни ин ду оя ба ашъе ки инсон баъзе аз онҳоро мебинад ва баъзеи дигарро намебинад савганд ёд кардааст.

Чизҳои халқкардаи ӯ таъоло аз дидгоҳи банда дар се ҳолат қарор доранд: авал ашъе ҳаст, ки инсон ўро бо чашм мебинад, ба мисли кӯҳу обу дарахту ва ҳоказо. Дуюм чизҳое, ки ба василаи асбобҳои муойинакунанда аз қабилӣ пурбин, рентген ва монанди ин онҳоро инсон дида метавонад. Масалан, ба воситаи пурбин ё дурбини астрономӣ (кайҳоншиносӣ) ҳазорҳо ситорагон ва дигар ҷурмҳои осмонӣ кашф шуданд. Севум ашъе, ки ҳоло онҳоро дида намешавад, аммо дар будани онҳо дар ин ягон шакку шӯбҳае нест. Мисли биҳишту фариштаву дӯзаҳу чин инчунин неъматҳои ботинӣ, осору асрори қудрати ӯ таъоло ва ғайра.

Хулоса, аз мазмуни ин ду оя чунин бармеояд, ки дар дунё чизҳоест, ки инсон ба василаи чашми бино ё ба воситаи асбобҳои махсус онҳоро мебинад, аммо инро ҳам Аллоҳтаъоло таъкид сохтааст, ки боз ашёе ҳаст, ки банда онҳоро ҳатто ба воситаи асбобҳои махсус ҳам дида наметавонад. Ин ҳама аз қудрати ӯ таъоло аст. Ояти зер ҷавоби қасам аст.

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾

Иннаҳу лақавлу расулињ карим. 40.

40. ки албатта, ин Қуръон гуфтори Расули бузургвор аст.

Дар ин оя ӯ таъоло Қуръонро ба расули бузургвор изофа кардааст. Агар мурод аз расули бузургвор расули малакӣ бошад, ҳазрати Ҷабраил (а) дар назар аст, ки ваҳйи илоҳиро бе ҳеҷ ягон каму кистӣ ва бе ягон илова ба расули Худо (с) оварду ӯ (с) онро ҳамчунон ба мардум расонид. Агар изофаи расули карим расули башарӣ бошад, ҳазрати Муҳаммади Мустафо (с) дар назар дошта шудааст, ки ваҳйи Илоҳиро бе ягон кам сохтану тағйир додан ва бе ҳеҷ ягон илова намудан ба мардум расонидааст. Зеро ӯ таъоло ҳар ду расулро бузургвор гардонидаст.

وَمَا هُوَ بِقَوْلٍ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُوْمِنُونَ ﴿٤١﴾

Ва ма ҳува би қавли шаъир. Қалила-м ма туъминун. 41.

41. Ва Қуръон сухани шоъире нест, андак имон меоред.

Ҳамчуноне ки шумо дар шаъни Қуръон бе далел сухан мекунед ин Қуръон сухани шоир нест. Зеро тарзи баёни он ба вазнҳои шеър мувофиқ нест. На шеър аст ва на наср, аммо сабаб чист шумо ба ин кам имон доред.

وَلَا بِقَوْلٍ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَّا تَذْكُرُونَ ﴿٤٢﴾

Ва ла би қавли кәҳин. Қалила-м ма тазақкарун. 42.

42. Ва на гуфтори коҳин аст, андаке панд меназиред.

Қуръон сухани коҳин ҳам нест, ки онҳо даъвои маърифати ғайбро мекунанд. Қуръон бо тамоми услубаш ғайри саҷъи фолбинон аст. Агар имон меовардед медонистед, ки расул кист ва коҳину соҳиру шоир, кист? Коҳину соҳиру шоир гуфтани шумо Расул (с)-ро аз беимонии шумост. Андеша кунед кадом коҳину фолбину соҳир худаширо таҳти итоб қарор додааст? (Нигаред ба

ояҳои аввали Сураи «Абаса»). Бараъло маълум аст, ки Қуръон бе шакку бе райб каломи Худо аст.

تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾

Таъзиљу-м ми-р-Рабби-л-ъаламин. 43.

43. Аз ҷониби Парвардигори оламҳо фуруд оварда шудааст.

Қуръон китобест, ки аз сӯи Раббулъиззат нозил шудааст. Ин сухани ҳар касу нокас нест. Агар пайғамбар бошад сухани ӯ ҳадис аст на Қуръон. Он чи ба расули Худо (с) аз коҳинӣ, соҳирӣ ва шоирӣ нисбат доданд ӯ (с) аз ҳамаи ин поку барӣ аст. Вазифаи Вай (с) сухани Худоро ба мардум расонидан асту бас...

Барои тақвияти ин, ки Қуръон сухани Худованд аст, Аллоҳтаъоло дар ояти зер фармудааст, ки...

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾

Ва лав тақаввалаълайна баъза-л-ақовил. 44.

44. Агар Пайғамбар бар Мо баъзе суханҳоро мебаст,

لَا خَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾

Ла аҳазна минҳу би-л-ямин. 45.

45. албатта, ўро ба дасти рост мегирифтем,

ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾

Ўумма лақатанна минҳу-л-ватин. 46.

46. баъд аз он рағи дилаширо, албатта, мебуридем.

فَمَا مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

Фа ма минкум мин аҳадинъанҳу ҳаҷизин. 47.

47. Пас, ҳеҷ кас аз шумо уқубати Моро аз ӯ боздоранда нест.

Дар тарҷумаи ин 4-оя Худованд фармудааст, ки агар Муҳаммад (с) суханбофӣ мекард, ё каму зиёд аз худ илова менамуд, ё ваҳйи Моро, ё сухани Моро ба худ нисбат меод ё он чиро, ки Мо нагуфтаем ба шумо мегуфт Мо барои ин бо қудрате, ки дорем аз ӯ (с) интиқом мегирифтем, рағҳои дилаширо қатъ мекардем, ӯ (с) ҳалок мешуд. Ҳеҷ кас барои пуштибонӣ аз ӯ (с)

қудрат надошт, ки иқоби Моро боз дорад. Тавре мебинед Қуръон на сеҳр аст, на сухани коҳин ва на шеъри шоир. Инро Муҳаммад (с) эҷод накардааст, балки каломи Раббонӣ аст.

وَإِنَّهُ لَتَذِكْرَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

Ва иннаҳу ла тазкирату-л лил муттақин. 48.

48. Албатта, Қуръон барои парҳезгорон панд аст.

Қуръон барои ашхоси парҳезгору бо тақво як панд аст, зеро аз он ибрат мегиранд ва нафъ мебардоранд.

وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾

Ва инна ла наъламу анна минкум-м муказзибин. 49.

49. Ва албатта, Мо медонем, ки баъзе аз шумо инро дурӯғ меҳисобед.

Дар ин оя Худованд гуфтааст, ки Мо аҳволи шуморо хуб медонем. Зеро баъзеи шумо ояҳои Қуръонро бо вучуди возеҳу равшан буданашон дурӯғ меҳисобед ва мегӯед, ки ин афсонаҳои пешиниён аст, аз ин рӯ, онро қабул надоред. Барои ин гуна инсонҳо ваъдаи Худованд дар ояти зер омадааст, ки

وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

Ва иннаҳу ла ҳасратун ъала-л-кафирин. 50.

50. Албатта, ин Қуръон бар кофирон ҳасрат аст.

Дар охират чун ин кофирон савобу мақоми пайравони Қуръонро мебинанд оҳи ҳасрат мекашанд, ки кош мо низ пайрави Қуръон мешудем. Вале ин ба онҳо суде надорад.

وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾

Ва иннаҳу ла ҳаққул яқин. 51.

51. Ва албатта, ин Қуръон ҳаққу росту дуруст ва яқин аст.

Бешубҳа Қуръон ҳақиқат дорад, дар ин ҳеҷ шакке нест, ки каломи Раббуллоламин аст. Ҳеҷ як оқил ин ҳақиқатро рад намекунад. Ҳар касе рад кунад ӯ муъмин нест.

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

Фа саббихъ бисми Раббика-л-Ъаъим.52.**52. Пас, номи Парвардигоратро ба покӣ ёд кун, ки бузург аст.**

Пас, эй Пайғамбари Мо (с), номи Парвардигори худро аз ҷамии бадиҳо ва нуқсонҳо ба покиву неки ёд кун. Бинобар он неъматҳои бузург ки ба ту ато фармудааст, шукри Ӯ таъолоро ба ҷо ор. Зеро бузургтарин неъмат ин Қуръони азимушшаън аст, бар ту ато фармудааст. Валлоҳу аълам.

Поёни сураи “**Ҳоққаҳ**”. Ва липлоҳил ҳамд.

70-ум сураи Қуръон буда, дар Макка нозил шуда, аз 44 оят иборат аст.

Дар ин сура ақидаи Исломӣ муъолиҷа ёфта, дар он ҳадиси қиёмат ва ҳолати он, рӯзи охирату он чи дар он мегузарад аз машаққату роҳат, аҳволи мӯъминину муҷримин дар дори ҷазо ва хулд (ҳамешагӣ) зикр мешавад. Инчунин аз куффори Макка, ки баъсу нушурро инкор карда, Расулulloҳ (с)-ро масҳара мекарданд суҳан меравад.

Сураи мазкур аз даъвати расули Худо (с) оғоз гардида, дар он омадааст, ки чун Расулulloҳ (с) аҳли Маккаро аз азоби қиёмат бим медод, онҳо ба ҷойи панд гирифтанд туғён намуда ӯ (с)-ро мазох мекарданд.

Аз табиати инсоне, ки чун ба хубӣ ноил гардад ба қадраш намерасад, чун андаке сахтӣ бинад шикоятро оғоз мекунад низ суҳан меравад. Инчунин Ҳақсубҳонаҳу ва таъоло дар ин сура сифату фазилату ахлоқи муъминонро ёдрас кардааст. Ҳамчунин савобу подоше, ки барои онҳо омода карда шудааст ва сифати наъими Ҷаннатро низ баён намудааст. Аллоҳтаъоло барои ин сура бо назардошти якравии кофирони Макка бо савганд барпошавии Қиёмат, аз нав зиндагардонидан ва бо ҳисобу ҷазоро таъкид кардааст.